

Независен механизам за известување (ИРМ): Извештај за преодни резултати за Република Северна Македонија 2018–2020 година

Овој извештај е подготвен во соработка со Лилјана Цветаноска, независен истражувач.

Содржина

I. Вовед	2	
II. Имплементација на акцискиот план	3	
2.1. Општи нагласувања и резултати		3
2.3. Рани резултати		5
2.4. Имплементација на заложбите		13
III. Мултичинителски процес	25	
3.1 Мултичинителски процес за време на имплементацијата на акцискиот план		25
3.2 Преглед на остварувањата на Република Северна Македонија во текот на имплементацијата на акцискиот план		28
IV. Методологија и извори	31	
Анекс I. ИРМ индикатори	32	

I. Вовед

Партнерството за отворена влада е глобално партнерство кое ги спојува владините реформатори и лидерите на граѓанското општество за да креираат акциски планови што ќе ги направат владите поинклузивни, поодговорни и поотчетни. Заложбите од акцискиот план се надоврзуваат на постојните напори, идентификуваат нови чекори за завршување на тековните реформи или иницираат целосно нова област за реформи. Независниот механизам за известување на ОВП (ИРМ) ги следи сите акциски планови за да обезбеди дека владите ќе ги следат превземените заложби. Граѓанското општество и владините лидери ги користат евалуациите за да го следат нивниот напредок и да одредат дали превземените напори влијаат врз животот на луѓето.

ИРМ соработуваше со Лилјана Цветаноска за да ја спроведе оваа евалуација. ИРМ има за цел да го информира тековниот дијалог околу развојот и спроведувањето на идните заложби. За целосен опис на методологијата на ИРМ, посетете ја <https://www.opengovpartnership.org/about/independent-reporting-mechanism>.

Овој извештај ја опфаќа имплементацијата на четвртиот акциски план на Северна Македонија за 2018-2020 година. Во 2021 година, ИРМ ќе имплементира нов пристап кон својот истражувачки процес и обемот на своето известување за акционите планови, одобрен од ИРМ *Refresh*.¹ ИРМ ги приспособи своите Извештаи за имплементација за акциските планови 2018-2020 година со цел да го прилагоди процесот на транзиција кон новите производи на ИРМ и да и овозможи на ИРМ да го прилагоди својот работен тек на околностите предизвикани од пандемијата КОВИД-19 врз процесите на земјите од ОВП.

¹ За повеќе информации погледнете: <https://www.opengovpartnership.org/process/accountability/about-the-irm/irm-refresh/>

II. Имплементација на акцискиот план

Извештајот за преодни резултати на ИРМ го оценува статусот на заложбите на акцискиот план и резултатите од нивната имплементација на крајот од циклусот на акцискиот план. Овој извештај не ги посетува повторно проценките за „Проверливост“, „Релевантност“ или „Потенцијално влијание“. ИРМ ги оценува овие три индикатори во Извештаите за дизајн. За повеќе детали за секој индикатор, ве молиме погледнете го Анекс I во овој извештај.

2.1. Општи нагласувања и резултати

Четвртиот акциски план на Северна Македонија содржеше 23 заложби, вклучувајќи пет заложби за Отворен парламент, што овозможува Собранието на Северна Македонија да биде вклучено во процесот за прв пат. Од 23 заложби, 12 имаа „значителна“ имплементација, додека четири беа забележани како „целосни“. За споредба, во третиот акциски план (2016-2018), од вкупно 33 заложби, пет беа целосно завршени, а 13 беа значително завршени.¹ Сепак, тешко е да се обезбеди објективна споредба помеѓу двата акциски планови поради влијанието на КОВИД-19 врз четвртиот план. Дизајн извештајот на ИРМ истакна дека акцискиот план содржи четири значајни заложби, кои се фокусираа на изјавите за имотната состојба на избраните и именувани функционери, отворен трезор и пристап до правда, со посебен акцент на пристапот до правда за маргинализираните групи. Од горенаведените заложби, заложбата 3 за отворен трезор беше завршена, а заложбите за пристап до правда (Заложби 6.1 и 6.2) беа значително завршени. Генерално, заложбите фокусирани на пристап до информации и отворени податоци постигнаа маргинални, но позитивни резултати.

Важен фактор што придонесе за позитивен напредок во спроведувањето на заложбите беше соработката на релевантните институции со граѓанските организации (ГО), со што се овозможувајќи споделување на знаење и искуства при реализацијата на пресвртни резултати (меѓници). Меѓу факторите кои го ограничија напредокот во имплементацијата се: недостаток на институционална инфраструктура, премногу амбициозни временски рокови, како и одложувања во донесувањето законски решенија од кои зависат некои заложби. Некои активности беа одложени поради превентивните мерки кои се превзедоа против пандемијата КОВИД-19.

Заложбата 3 резултираше со суштински промени во владината практика во областа на фискалната транспарентност. Оваа заложба овозможи зголемена транспарентност и пристап до информации за буџетски приходи и расходи, за што податоците сега се јавно и слободно достапни преку порталот Отворени финансии од 2010 година наваму. Забележителна е и посветеноста 6.1 за пристап до правда. Новиот закон за бесплатна правна помош стапи на сила во 2019 година. Претходниот закон немаше практична применливост и содржеше нејаснотии, додека новиот закон го проширува опсегот на областите за кои се обезбедува бесплатна правна помош и ги намалува критериумите за пристап до бесплатна правна помош.² За да се подобри пристапот на граѓаните до информации во врска со нивните законски права, создадена е веб-страница во форма која одговара на потребите на корисниците. Иако активностите во врска со имплементацијата на новиот закон треба да се продолжат и подобрат, особено во однос на правната помош за маргинализираните групи, ова законско решение е основа за градење на подобар пристап до правда за оние на кои им е потребна бесплатна правна помош.

Во мај 2020 година, во периодот на имплементацијата, Министерството за информатичко општество и администрација го формираше првиот формален форум на Северна Македонија со повеќе засегнати страни за да ги надгледува прашањата за ОВП. Покрај тоа, Министерството создаде нова ОВП веб – страница за имплементација на заложбите, што е чекор кон подобар пристап до информации во врска со преземените активности, доколку страницата редовно се ажурира.

2.2. Влијанието на КОВИД-19 пандемијата врз имплементацијата

Пандемијата КОВИД-19 влијаеше врз општата имплементација на четвртиот акциски план на Северна Македонија. Пандемијата беше пречка за донесувањето на посебен буџет за ОВП и неколку јавни набавки релевантни за завршување на одредени заложби беа одложени.³ Иако приоритетите на ОВП се задржаа, соработката помеѓу засегнатите страни трпеше негативни последици. Помеѓу март и јуни 2020 година, на пример, не беше можно да се организираат состаноци помеѓу засегнатите страни за подобрување и координирање на напорите за социјално мапирање на сиромашните и маргинализираните групи.⁴ Беа иницирани подготвителни активности за организирање на хакатон поврзан со каталогизирање и отворање сетови на податоци во институциите, но настанот беше одложен поради КОВИД-19. Покрај тоа, спроведувањето на некои заложби беше поврзано со собраниски одлуки, но поради пандемијата Собранието беше распуштено седум месеци⁵ и донесувањето на политички одлуки беше одложено.⁶ Работата на Собранието продолжи, но пленарната сала не можеше да се користи поради ограничувања поврзани со пандемијата и новиот простор не е опремен со електронски систем за гласање.⁷ Деловникот за работа на Собранието не содржи одредби за работа од далечина (онлајн работа), што значи дека пратениците треба да бидат физички присутни за да постигнат кворум, што беше предизвик за време на пандемијата. Ограниченото движење на луѓе и кластерите на инфицирани од пандемијата, исто така, влијаеа врз работата на Собраниската служба, но беа воведени технички услови за работа од далечина за да се продолжи со активностите.⁸

И покрај овие предизвици, забележани се одредени позитивни достигнувања. Форумот за ОВП беше воведен и покрај превентивните мерки, а се одржуваа и онлајн состаноци меѓу засегнатите страни. Активирањето на националната веб-страница за ОGP овозможува состаноци да се одржуваат директно преку страницата, олеснувајќи го пристапот за учесниците.⁹ Исто така, направен е чекор кон подобрување на пристапот до информации со воведување веб-страницата¹⁰ за фискална транспарентност поврзана со КОВИД-19, која се занимава со отворени финансии и јавни набавки.

¹ Отворено владино партнерство, ИРМ: Република Македонија Извештај за крајот на мандатот 2016-2018 година, https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/11/Macedonia_End-of-Term_Report_2016-2018_EN.pdf

² Правдико, Новиот закон за бесплатна правна помош со подобрени решенија за пристап до правда, 22 Мај, <https://www.pravdiko.mk/noviot-zakon-za-besplatna-pravna-pomosh-so-podobreni-reshenija-za-pristap-do-pravda/>

³ Интервју со Гордана Димитровска, МИОА, 15 декември 2020 година.

⁴ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акциониот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf, p 17.

⁵ Интервју со Вљора Речица, Институт за демократија „Социетас цивилис“, 16 декември 2020 година; Интервју со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 29 декември 2020 година.

⁶ Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020; Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020.

⁷ Интервју со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 29 декември 2020 година.

⁸ Исто.

⁹ Интервју со Гордана Димитровска, МИОА, 15 декември 2020 година.

¹⁰ Погледнете: <https://finansiskatransparentnost.koronavirus.gov.mk/#/home>

2.3. Рани резултати

ИРМ зема во предвид дека резултатите можеби не се видливи во двегодишната временска рамка на акцискиот план и дека е потребно барем значително ниво на завршување за да се оценат раните резултати. Во Извештајот за рани резултати, ИРМ ќе го користи индикаторот „Дали се отвори Владата?“ (ДСОВ) со цел да се истакнат раните резултати кои произлегуваат од промените во практиките на Владата во оние области релевантни за вредностите на ОВП. Во иднина, новите ИРМ извештаи од резултати нема да продолжат да го користат индикаторот ДСОВ.

Делот 2.3 се фокусира на резултатите од имплементацијата на заложбите што имаа амбициозен или силен дизајн, според проценката на Дизајн извештајот на ИРМ, или кои можеби немаа јасност и/или амбиција, но имаа успешна имплементација со „огромни“ или „извонредни“ промени во владините практики. Заложбите што се разгледуваат во овој дел имаа барем „значително“ ниво на имплементација, како што беше оценето од ИРМ во Дел 2.4. Додека овој дел (2.3) ги анализира наодите на ИРМ за заложбите што ги исполнуваат критериумите опишани погоре, делот 2.4 го анализира степенот на исполнување на сите заложби во акцискиот план.

Заложба 3.1. Отворен трезор	
Цел на заложбата	Заложбата има за цел да ја подобри транспарентноста на информациите поврзани со буџетските расходи преку тоа што ќе ги направи податоците за буџетските расходи на национално и локално ниво во Северна Македонија подостапни за јавноста. За исполнување на оваа цел, заложбата ќе воведо онлајн база на податоци и веб-апликација со податоци за сите трансакции исплатени од Министерството за финансии („Отворени финансии“), вклучително и буџетски податоци за локалните самоуправи.
Дали ја отвори Владата? Огромно	<p>Меѓународниот републикански институт (ИРИ), со поддршка на Агенцијата за меѓународен развој на Соединетите Американски Држави (УСАИД) и Министерството за финансии, ја разви содржината на јавно достапната база на податоци за буџетските расходи, достапна на open.finance.gov.mk/home. Базата на податоци, објавена на 20 ноември 2019 година, содржи информации за трошењето на институциите финансирани од државата, администрирани преку Министерството за финансии. Вклучува податоци од национално и локално ниво од 2010 година наваму и се ажурира на секои 15 дена. Системот објавува информации автоматски и е прилагоден за лица со оштетен вид.¹ Затоа, заложбата како што е наведена во акцискиот план се смета за завршена. Усвојувањето на законот за слободен пристап до информации од јавен карактер од 2019 година придонесе за успешна имплементација на оваа заложба. Законот обврзува буџетските податоци да бидат јавно достапни и редовно ажурирани, што не беше случај според претходниот закон.²</p> <p>Недостатокот на транспарентност околу буџетските расходи, како на национално, така и на локално ниво, беше долгогодишен предизвик за Северна Македонија.³ Пред заложбата, граѓаните требаше да поднесат барања за слобода на информации за да добијат информации за трошењето на државните институции, кои, освен клучните буџетски документи, не беа автоматски јавно достапни. Поднесувањето на таквите барања не гарантираше пристап до информациите, бидејќи одлуките во врска со барањата се носеа од службеници вработени во институциите од кои се бараа информациите.⁴ Ова веќе не е случај и според новиот закон за слободен пристап до информации од јавен карактер (член 7) државните и локалните институции се обврзани да обезбедат податоци поврзани со плаќањата што ги објавува трезорот на Министерството за финансии. Пред објавувањето на базата на податоци, некои документи, како што се Буџетот и неговото извршување, беа достапни, но не во отворени или читливи формати (само како ПДФ датотеки).⁵ Со</p>

имплементацијата на оваа заложба, податоците се слободно достапни, со исклучок на следново: трансакции поврзани со плати, исплата на камати, отплата на главнина, боледување платено од Фондот за здравствено осигурување на Република Северна Македонија, плаќање ДДВ за набавена опрема од донации, и платени резерви за конфликтот во Куманово во 2015 година.⁶ Порталот, исто така, обезбеди информации во врска со јавното трошење на единиците на локалната самоуправа, кои не беа достапни пред акцискиот план, што им овозможи на граѓаните да следат како се трошат народните пари во нивните општини.

Медиумите во Северна Македонија веќе почнаа да ги користат податоците од порталот Отворени финансии за нивната истражувачка работа. На пример, врз основа на податоци од порталот, беа објавени статии со информации за исплатите на бонуси примени од поранешниот специјален јавен обвинител, а кои претходно не беа јавно достапни,⁷ и се поведе истрага од Одделот за организиран криминал и корупција при Јавното обвинителство во ноември 2019 година.⁸ Весникот „Фокус“ ги искористи податоците за да изрази загриженост за износите што го исплаќало народното правобранителство за кирии и бензин.⁹ Исто така, медиумот „Призма“ на Балканската мрежа за истражувачко новинарство (БИРН) ги искористи податоците за да објави дека Владата потрошила повеќе од 26 милиони евра за медиумски трошоци помеѓу 2010 и 2017 година, посочувајќи дека 95 проценти од оваа сума биле исплатени на само три национални телевизиски канали.¹⁰ По консултација со порталот Отворени финансии, БИРН Призма објави и неколку статии во кои се истакнува недостатокот на информации во врска со хонорарците кои беа ангажирани од Владата за да обезбедуваат одредени услуги. Имено, со користење на порталот Отворени финансии, новинарите на БИРН забележале дека биле платени одредени суми за хонорарни услуги, но дека не биле дадени информации во врска со имињата на хонорарците или податоци за природата на договорите за хонорарните услуги.¹¹ БИРН поднеле барање за пристап до информации до Владата за да ги добие имињата на хонорарците и услугите што ги дадоа. По првично одбивање, во постапка за жалба, Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер одлучи овие договори за услуги да станат јавно достапни.¹² Претседателот на Државната комисија за спречување корупција (ДКСК), исто така, отвори истрага за ова прашање, бидејќи според Комисијата истото е информација од јавен карактер.¹³ Неколку дена подоцна, владиниот портпарол ги објави овие информации.¹⁴ ¹⁵ Според директорката на БИРН Македонија, порталот Отворени финансии е корисна алатка за новинарите, бидејќи значително го намалува времето потребно за собирање одредени информации и е важен придонес кон подобрување на транспарентноста.¹⁶ Новинарите на БИРН напишаа неколку истражувачки приказни користејќи ги информациите достапни преку порталот.¹⁷

Активностите на порталот го подобрија пристапот до информации и овозможија подобар преглед на активностите на јавните службеници. За понатамошно подобрување на транспарентноста и пристапот до информации, би било корисно порталот да вклучи и информации со опис на трошоците, бидејќи со тоа ќе бидат евидентни и причините за расходите.¹⁸

Вклучени се и информации за јавниот долг на земјата, иако со некои одложувања поради недостаток на човечки капацитети и влијанието на КОВИД-19.¹⁹ Исто така, недостасуваат и информации во врска со приливот во Буџетот ²⁰ и буџетските донации, освен оние поврзани со КОВИД-19, кои во моментот се достапни.²¹

Според претставник на ИРИ, една од препораките за идно подобрување е да се вклучат податоци од 1991 година наваму, иако ова ќе биде предизвик, бидејќи буџетските класификации се менуваат со текот на времето.²²

Заложба 6.1. Пристап до правда

Цел на заложбата

Оваа заложба имаше за цел да ја зајакне правната рамка поврзана со пристапот до правда во Северна Македонија преку усвојување на нов закон за бесплатна правна помош, следење на имплементацијата на истиот и подготовка на национална стратегија за правно зајакнување. Исто така, заложбата вклучуваше спроведување на анкета за правните потреби на граѓаните за да се даде приоритет на истите и за да се идентификуваат соодветни и ефективни средства за поддршка. Последно, заложбата подразбира ажурирање на интернет-страницата www.pravnozajakni.mk со информации за можностите за стекнување со бесплатна правна помош и за подобрување на квалитетот на обезбедената правна помош.

Дали ја отвори Владата? Огромно

Оваа заложба беше „значително“ имплементирана. Новиот закон за бесплатна правна помош беше усвоен во мај 2019 година²³ и стапи на сила во октомври 2019 година. Министерството за правда (МП) го објави извештајот за спроведување на законот во март 2020 година²⁴ и најави дека планира да изврши анализа на капацитетите на вработените.²⁵ Министерството продолжи да објавува годишни извештаи за правна помош и се одржаа активности во врска со кампањата за правно зајакнување, вклучувајќи и работилници за граѓани и обуки.²⁶ До Министерството беше доставен на одобрување преглед на пристапите и модалитетите за изработка и спроведување на проценка на правните потреби во земјата (изработен како дел од проект помеѓу МП и Советот на Европа).²⁷ МП, заедно со Фондацијата Отворено општество Македонија (ФООМ), требаше да спроведат истражување на национално ниво во врска со правните потреби на граѓаните, но овие активности се сега дел од проектот помеѓу МП и Советот на Европа, со цел да се избегне повторување на активностите.

За да се подигне на свесноста кај граѓаните се промовираше правото на бесплатна правна помош преку печатени и електронски медиуми, медиумски разговори и сесии за правно зајакнување со вклучени граѓански организации во соработка со локалните власти, Министерството и адвокатите.²⁸ Некои од планираните активности сè уште се спроведуваат бидејќи беа одложени поради пандемијата КОВИД-19, како и поради одложеното стапување во сила на новиот закон за бесплатна правна помош.²⁹ Акцискиот план 2018-2020 година предвидуваше новиот закон да биде усвоен во октомври 2018 година, но тој не беше усвоен сè до 16 мај 2019 година. Законот започна да се применува од 1 октомври 2019 година.³⁰ И покрај доцнењето, овие активности се позитивен чекор кон подигање на свеста и пристапот до информации во врска со законските права на граѓаните.

ФООМ обезбеди воведни обуки за вработените во министерствата, ГО и локалните даватели на правна помош, што беше предуслов за подготовка на Националната стратегија за правно зајакнување.³¹ Покрај тоа, формирана е и работна група во Министерството во партнерство со ГО за меѓусекторска координација со други институции.³² Меѓутоа, некои од планираните активности во рамките на оваа заложба, како што се националното истражување за правните потреби на граѓаните и подготовка на националната стратегија,³³ сеуште не се имплементирани. Истражувањето на национално ниво за правните потреби на граѓаните не беше спроведено бидејќи сега е планирано како дел од проектот помеѓу Министерството и Советот на Европа.³⁴

Новиот закон за бесплатна правна помош значително ја зајакнува правната рамка во земјата.³⁵ Претходниот закон немаше практична применливост и содржеше нејаснотии; оттука, новиот закон е подготвен во соработка со експерти преку техничка помош и размена на информации со Европската комисија за да се обезбеди задоволување на потребите на граѓаните и неговите одредби да бидат

	<p>компатибилни со <i>acquis</i> барањата на Европската Унија (ЕУ).³⁶ Новиот закон ги олеснува условите за добивање на бесплатна правна помош, што допринесува да се промовира еднаков пристап до правдата, особено за сиромашните и маргинализираните групи.³⁷ Законот обезбедува бесплатна правна помош за речиси сите правни работи. Покриени се и дополнителни трошоци поврзани со правни постапки, како што се судска експертиза и судски такси, што не беше случај порано.³⁸ Во практична смисла, новиот закон го олеснува пристапот до правдата бидејќи ги намалува критериумите за добивање правна помош и овозможува правна помош за различни правни проблеми. Секој граѓанин има право на примарна правна помош³⁹ (т.е. општи правни информации, општи правни совети или помош при пополнување формулари), кои може да ги обезбеди МП или правна факултетска клиника. Меѓутоа, според претставник на МП, можно е да има потреба од дополнителни измени на новиот закон по одреден временски период откако ќе се направи анализа на неговата примена.⁴⁰</p> <p>По воведувањето на новиот закон за бесплатна правна помош, бројот на барања за правна помош е зголемен. Во 2020 година, МП, преку своите канцеларии, овластени здруженија и правните клиници, обезбедило примарна правна помош во 2.727 случаи и одобрило 132 од 207 барања за секундарна правна помош (т.е. професионална правна помош за специфични правни работи за оние кои не можат да платат трошоци за истите).⁴¹ Во 2018 година, според стариот закон, биле поднесени 156 барања за правна помош, а бесплатна правна помош била обезбедена во 80 случаи.⁴² Овие бројки сугерираат дека поедноставената поделба на правната помош на примарна и секундарна ги охрабрува граѓаните да побараат првичен правен совет и о определени случаи да добијат поддршка за нивното барање за секундарна правна помош.</p> <p>Како дел од оваа заложба, ФООМ ја ажурираше веинтернет-страницата www.pravnozajakni.mk, која сега е главниот извор на информации поврзани со правна помош во Северна Македонија. Интернет-страницата вклучува видео материјали во кои се објаснуваат законските и институционалните измени од новиот закон за бесплатна правна помош, правни совети за граѓаните, вклучувајќи примери за кршење на човековите права и насоки за тоа како граѓаните да побараат правна заштита кога истата им е потребна. Покрај тоа, интернет-страницата содржи контакти од ГО чија работа вклучува обезбедување правна помош за граѓаните, односно бесплатна правна помош, параправна помош, стратешки спорови, застапување, итн. Оваа интернет-страница е унапредување во споредба со постојната интернет-страница на МП, www.pravnapomos.mk, кој не содржи видео материјал или хипотетички примери за пристап до правда и разбирање на правните ситуации. Сепак, информациите на интернет-страницата на ФООМ во моментот се достапни само на македонски јазик, додека страницата на Министерството е достапна и на македонски и на албански јазик. Покрај тоа, страницата www.pravnozajakni.mk не е финансирана и одржувана од МП, како што е предвидено во акцискиот план, туку се одржува од ФООМ со финансиска поддршка од ЕУ. Иако не е јасно до кој степен граѓаните ги користеле овие веб-страници за да добијат информации во врска со нивното право на бесплатна правна помош, порастот на бројот на барања за правна помош е индикатор дека граѓаните во зголемена мера бараат информации за своите права.⁴³</p>
--	---

Заложба 6.2 Подобрување на пристапот кон правдата за маргинализираните групи граѓани

Цел на заложбата	Оваа заложба имаше за цел да го подобри пристапот до правни услуги и информации за правата на маргинализираните и ранливите групи преку отворање
-------------------------	--

	<p>на четири центри за пристап до правда во Северна Македонија. Активностите се фокусираа на обука на вработените во јавниот сектор, како и на адвокати и параправници кои работат на обезбедувањето на пристап до правда за овие групи, вклучително и обуки за вработени во 14 Ромски информативни центри (РИЦ).</p>
<p>Дали ја отвори Владата?</p> <p>Маргинално</p>	<p>Оваа заложба беше имплементирана во значителна мера. Беа превзедени подготвителни активности за обезбедување обуки на вработените и параправниците од 14-те РИЦ, односно обучувачите подготвија планови за обука, но дел од обуките не се одржаа, бидејќи Министерството за труд и социјална политика (МТСП) не достави до ФООМ ажурирана листа на вработени во РИЦ.⁴⁴</p> <p>⁴⁵ Оваа активност беше одложена затоа што Владата ги прекина сите изборни активности во март 2020 година поради КОВИД-19. ФООМ организираше две обуки за адвокати и параправници преку интернет за време на акцискиот план.⁴⁶ Во мај 2021 година, по завршувањето на акцискиот план, ФООМ одржа дополнителни обуки за вработените во РИЦ за обезбедување правна и параправна помош.⁴⁷</p> <p>Воспоставени се два од четирите планирани центри за пристап до правда, во Шуто Оризари и Прилеп. Напорите за формирање на другите два центри во Делчево и Тетово ќе продолжат и по периодот на акцискиот план.⁴⁸ Двата центри се управувани од ГО и поддржани од локалната самоуправа. Постои локална соработка помеѓу засегнатите страни и локалните власти го поддржуваат учеството во меѓусекторското креирање политики за правно зајакнување.⁴⁹</p> <p>МТСП, Министерството за правда, правната клиника на правниот факултет на универзитетот Св. Кирил и Методиј, ФООМ и други граѓански организации организираа семинар во врска со концептот на правно зајакнување во јуни 2019 година. Понатаму, локалните власти во 12 општини усвоија оперативни планови како дел од нивните локални акциски планови за интеграција на Ромите.⁵⁰ Вклучувањето на правното зајакнување во локалните акциони планови за интеграција на Ромите им овозможува на општините и локалните граѓански организации да аплицираат до МТСП за средства за социјални услуги, вклучително и за правно зајакнување. Ова е релевантно бидејќи новиот закон за социјална заштита предвидува средства од централниот буџет за обезбедување социјални услуги за општините. Средствата ќе бидат распределени преку јавни повици врз основа на локалните програми за општините.⁵¹</p> <p>Оваа заложба имаше за цел да го подобри пристапот до правни услуги и информации за правните права за маргинализираните и ранливи заедници. Оваа цел беше делумно постигната со отворање на двата нови центри во Шуто Оризари и Прилеп. Отворањето на центарот во Шуто Оризари, во кое мнозинството од населението се Роми, е важна пресвртница за подобрување на информациите и пристапот до правни услуги. Центарот редовно објавува информации во врска со правата на ромската заедница на социјалните медиуми и за недостатоци во врска со заштитата на правата на Ромите. Сепак, на центарот во Прилеп не му беше обезбеден соодветен канцеларски простор за функционирање и неговите активности во моментов се спроведуваат во просторите на граѓанските организации вклучени во процесот.⁵² И покрај овие недостатоци, центарот во Прилеп (Асоцијација за правна едукација и транспарентност ЛЕТ станица) обезбеди правна и параправна помош за околу 1.200 случаи од почетокот на пандемијата.⁵³</p> <p>Генерално, иако завршените активности се позитивни чекори кон пристапот до правда за маргинализираните групи во општините каде што постојат центри, резултатите засега остануваат маргинални. Поточно, се обезбедени 752 услуги за маргинализираните семејства, ромската заедница и лица од руралните области на</p>

	<p>територијата на Прилеп и околните рурални области.⁵⁴ ЛЕТ -станица воведо две телефонски линии за бесплатна правна помош, од кои едната обезбедува итна паравозна помош од март 2020 година, достапна 24/7, а другата, воведена во јануари 2021 година, нуди консултации со здравствени работници во врска со правото на здравствена заштита и поддршка на граѓаните за време на пандемијата. Прилепскиот центар има и тим кој работи на терен со граѓани од општината⁵⁵ и објавува информации во врска со грижите за здравствените права за маргинализираните групи и информации за граѓаните за алатките што им се достапни.</p> <p>МТСП не го подготви извештајот за услугите што ги обезбедува РИЦ секоја година, бидејќи недостасува целосна систематизација на вработените во РИЦ.⁵⁶</p>
--	---

¹ Интервју со Илина Мангова, ИРИ, 10 декември 2020 година.

² Закон за слободен пристап до информации од јавен карактер, Службен весник бр. 101/2019.

³ Анкета за отворен буџет 2017, Македонија, <https://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/macedonia-open-budget-survey-2017-summary.pdf>.

⁴ Интервју со Илина Мангова, ИРИ, 25 јуни 2021 година.

⁵ Интервју со Илина Мангова, ИРИ, 25 јуни 2021 година.

⁶ Министерство за финансии, Отворени финансии, Помош: <https://open.finance.gov.mk/en/help>

⁷ Апостолов, В. Базата на финансии ги откри бонусите на Јанева, 22 ноември, <https://prizma.mk/bazata-na-finansii-gi-otkri-bonusite-na-janeva/d>

⁸ Наумовски, Г. Специјалните обвинители не се плашат од истрагата на Рускоска.

<https://www.slobodenpecat.mk/specijalnite-obviniteli-ne-se-plashat-od-istragata-na-ruskoska/>

⁹ Фокус. Омбудсманот Иџет Мемети или деспотот од Раковец, 13 септември, <https://fokus.mk/ombudsmanot-idhet-memeti-ili-despotot-od-rakovets/>

¹⁰ Апостолов, В. Грујовизијата чинела 26 милиони евра, 25 ноември, <https://prizma.mk/grujovizijata-chinela-26-milioni-evra/>

¹¹ Маглешов, В. Тајните хонорарци во Владата, 6 април, <https://prizma.mk/tajnite-honorartsi-vo-vladata/>

¹² Исто.

¹³ 360 Степени. Антикорупциска отворила предмет за тајните хонорарци во Владата, <https://360stepeni.mk/antikoruptionska-otvorila-predmet-za-tajnite-honorartsi-na-vladata/>.

¹⁴ Маглешов, В. Владата се премисли: Имињата на хонорарците не се тајна, 10 април, <https://prizma.mk/vladata-se-premisli-iminata-na-honorartsite-ne-se-tajna/>.

¹⁵ Интервју со Ана Петрушева, директорка на БИРН Македонија, 28 јуни 2021 година.

¹⁶ Исто.

¹⁷ Исто.

¹⁸ Интервју со Дарко Антиќ, ЕСЕ, 7 декември 2020 година.

¹⁹ Мангова, И. и Саздевски, М, Северна Македонија прави чекор напред во отворените податоци и буџетската транспарентност, 27 ноември, <https://www.democracyspeaks.org/blog/north-macedonia-takes-step-forward-open-data-and-budget-transparency/>.

²⁰ Исто.

²¹ Интервју со Илина Мангова, ИРИ, 10 декември 2020 година

²² Исто.

²³ Закон за бесплатна правна помош, Службен весник 199/2019.

²⁴ Министерство за правда, Годишен извештај за спроведување на Законот за бесплатна правна помош, март, https://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%98%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0_2019.pdf

²⁵ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Пристап до развој на правдата, 4 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0/.

²⁶ Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.

²⁷ Исто; Погледнете исто така на Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Пристап до развој на правдата, 4 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0/.

²⁸ Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.

²⁹ Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година; Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година.

³⁰ Собрание на Република Северна Македонија, Уредба за прогласување на Закон за бесплатна правна помош, бр.08-2895/1, 16 мај.

- 31 Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година; Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Пристап до развој на правдата, 4 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0/.
- 32 Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година; Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година
- 33 Оваа активност сега е планирана како дел од проектната соработка помеѓу Министерството и Советот на Европа, па според засегнатите страни, таа беше одложена за да се избегне дуплирање (Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година; Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година).
- 34 Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година; Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година.
- 35 Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година.
- 36 Исто.
- 37 Правдико. Новиот закон за бесплатна правна помош со подобрени решенија за пристап до правда, 22 мај, <https://www.pravdiko.mk/noviot-zakon-za-besplatna-pravna-pomosh-so-podobreni-reshenija-za-pristap-do-pravda/>
- 38 Исто.
- 39 За повеќе информации за разликите помеѓу примарната и секундарната правна помош погледнете: <https://mhc.org.mk/en/news-en/access-to-justice-free-legal-aid/>
- 40 Интервју со Ирина Димитровска, МП, 16 декември 2020 година.
- 41 Министерство за правда, Годишен извештај за спроведување на Законот за бесплатна правна помош, 31 декември, <https://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/%D0%93%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%20%D0%91%D0%9F%D0%9F%20%D0%B7%D0%B0%202020%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4.pdf>
- 42 Министерство за правда, Годишен извештај за спроведување на Законот за бесплатна правна помош, март, <https://www.pravda.gov.mk/Upload/Documents/13.03.2018.pdf>
- 43 Според ФООМ, помеѓу 1 јануари 2020 и 21 јули 2021 година, веб -страницата www.pravnozajakni.mk имала голем број посетители и прегледи на страници, што укажува на високо ниво на употреба на ресурсите на веб -страницата од страна на граѓаните.
- 44 Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.
- 45 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Подобрување на пристапот до правда за маргинализираните групи граѓани, декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0-%d0%b7/ ;
- Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.
- 46 ФООМ, Обуки за адвокати и параправници, погледнете: <https://www.pravnozajakni.mk/2021/06/10/обука-за-унапредување-на-капацитет/>
- 47 Информација доставена до ИРМ од Ивона Сталевска, ФООМ за време на прегледот пред објавување на овој извештај, 23 јули 2021 година..
- 48 Исто.
- 49 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Подобрување на пристапот до правда за маргинализираните групи граѓани, декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%be-%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%b4%d0%b0-%d0%b7/ ;
- Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.
- 50 Исто.
- 51 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/.
- 52 Интервју со Ивона Сталевска, ФООМ, 14 декември 2020 година.
- 53 Штаргоски, Д. Пандемијата ги изнесе на површина сите слабости на нашето општество и го уназади остварувањето на правата на граѓаните, 12 мај, https://infokompas.com.mk/2021/05/12/%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d0%b8%d1%98%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%b3%d0%b8-%d0%b8%d0%b7%d0%bd%d0%b5%d1%81%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%80%d1%88%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%b8%d1%82/?fbclid=IwAR280ZXyxqs26VuulITsDPYBgi_a-VtGyB2ensgnRkhDD3q-sIWxPAOfU
- 54 ФООМ, Во време на пандемијата граѓаните бараа правна помош од граѓанските организации, <https://www.pravnozajakni.mk/2020/12/24/%d0%b2%d0%be-%d0%b2%d1%80%d0%b5%d0%bc%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d0%b8%d1%98%d0%b0-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%93%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%b1%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%b0/>.
- 55 Штаргоски, Д. Пандемијата ги изнесе на површина сите слабости на нашето општество и го уназади остварувањето на правата на граѓаните, 12 мај, <https://infokompas.com.mk/2021/05/12/%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d0%b8%d1%98%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%b3%d0%b8-%d0%b8%d0%b7%d0%bd%d0%b5%d1%81%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d0%be%d0%b2%d0%bf/>

[%d0%bf%d0%be%d0%b2%d1%80%d1%88%d0%b8%d0%bd%d0%b0-
%d1%81%d0%b8%d1%82/?fbclid=IwAR280ZXYxqs26VuuiLITsDPYBgi_a-VtGyB2ensgnRkhDD3q-sIWxPAOfU](#)

⁵⁶ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите на работната група за спроведување на акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/.

2.4. Имплементација на заложбите

Табелата подолу вклучува проценка на нивото на завршување за секоја заложба во акцискиот план.

Заложба	Статус на реализација: (нема достапни докази, незапочнато, ограничено, значително или завршено)
1.1 Слободен пристап до информации од јавен карактер	<p>Значително:</p> <p>Во Индексот на активна транспарентност за 2020 година,¹ со резултат од 58,2 проценти, подобрување од 2,2 проценти во однос на 2019 година, Центарот за граѓански комуникации ја класифицираше Северна Македонија како „просечна“ во однос на активната транспарентност.² Интернет-страницата на Агенцијата за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер³ обезбедува информации за имателите на информации од јавен карактер и линкови до нивните веб-страници, формулари за поднесување барања за информации од јавен карактер, брошури и линк до постапката за жалба. Агенцијата ја презеде сопственоста на платформата slobodenpristap.mk од ФООМ каде треба да се објавуваат барања за информации од јавен карактер, но вакви барања сè уште не се поднесени. Страницата содржи датотека Excel со веб-страници на иматели на информации од јавен карактер, која е нецелосна и не е претставена во лесен за корисникот формат. Агенцијата планира да направи дополнителни подобрувања на платформата како дел од ИПА (Инструмент за претпристапна помош) II проектот „Промовирање транспарентност и отчетност на јавната администрација“.⁴</p> <p>Агенцијата, со Асоцијацијата за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ), организираше девет обуки за подигање на свеста на граѓаните за нивните права за слободен пристап до информации од јавен карактер.⁵ Сепак, нема информации дали е измерена ефективност на овие обуки.</p>
1.2 Податоци за регистрираните субјекти во Централниот регистар на Република Северна Македонија (ЦРРСМ)	<p>Завршено:</p> <p>Од 19 октомври 2020 година, кога беше отворен новиот портал, следниве податоци се достапни бесплатно на Трговскиот регистар на ЦРРСМ за сите регистрирани субјекти: единствен матичен број на субјектот (ЕМБС), единствен даночен број, целосен назив и скратен назив, датум основање, правна форма, правен статус, адреса, дополнителни информации (во стечај/ликвидација), активност (код и опис) и големина.⁶ Пред оваа заложба, бесплатно беа достапни само следните податоци: ЕМБС, целосен назив, големина, правен статус и дополнителни информации. Останатите информации беа достапни само со плаќање.⁷</p>
1.3 Мапирање на бездомници и социјално загрозуени семејства и поединци	<p>Ограничено:</p> <p>Министерството за труд и социјална политика одржа неколку состаноци со ГО за да разговара за собирање податоци и подобрувања на базите на податоци. Министерството, во соработка со меѓуопштинскиот центар за социјални работи на Град Скопје и ГО Љубезност, постигнаа договор за тоа какви податоци ќе се соберат и дефинираа како ќе се презентираат собраните податоци од активностите за мапирање на Град Скопје.⁸ Меѓутоа, подготката на меморандумот за соработка и обуките за центрите за социјална работа, општините и граѓанските организации не е започната.</p> <p>Нема достапни информации во врска со статусот на завршување на другите меѓници.⁹ Според владиниот извештај за самооценување, Министерството го одложи редовното ажурирање на базата на податоци во врска со откриените</p>

	<p>потреби и обезбеди услуги и планови за започнување на овие активности во септември 2021 година.¹⁰ Некои активности беа погодени од КОВИД-19, но извештајот за самооценување сугерира дека Министерството ќе ги продолжи првичните напори како што е опишано во акцискиот план, со прилагодувања.¹¹</p>
<p>2.1 Следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица</p>	<p>Ограничено:</p> <p>Во јануари 2019 година, Северна Македонија усвои нов закон за спречување корупција и судир на интереси,¹² што ги обврзува избраните и именуваните лица да поднесат декларации за имотната состојба и електронска и печатена форма (член 82 (5)). Во јуни 2019 година, Државната комисија за спречување корупција (ДКСК) ја договори содржината на новиот образец за поднесување декларација за имот (електронски и печатен) за јавни службеници. Меѓутоа, на крајот од периодот на акцискиот план, софтверот за електронско доставување на новата форма не е подготвен¹³, но ДКСК изработи спецификација за неговата јавна набавка.¹⁴</p> <p>Со поддршка на УСАИД, ДКСК се консултираше со експерт кој ги анализираше функционалните недостатоци на постојниот регистар. Анализата сугерираше дека пристапот до податоци е ограничен во однос на пребарливоста и видливоста и не содржи податоци во отворен и компјутерски читлив формат.¹⁵ Анализата, исто така, даде на знаење дека посоодветно е да се изготви нов регистар на избрани и именувани лица, отколку да се надгради тековниот регистар.¹⁶ Јавната набавка за новиот софтвер е планирана за 2021 година.¹⁷</p>
<p>2.2 Соработка со граѓанскиот сектор за антикорупциска проверка на легислативата</p>	<p>Незапочнато:</p> <p>ДКСК немаше доволно човечки ресурси за да обезбеди ефективно функционирање на оделението за антикорупциска легислатива.¹⁸ ДКСК, во соработка со Институтот за демократија Социетас Цивилис и ФООМ, планира да спроведе четири анализи за антикорупциска проверка на легислативата. Сепак, учесниците сè уште се немаат договорено за временската рамка и деталите за овие активности.¹⁹</p>
<p>3.1 Отворен трезор</p>	<p>Завршено:</p> <p>За детали во врска со имплементацијата и раните резултати од оваа заложба, погледнете го делот 2.3.</p>
<p>3.2 Основни информации за јавните набавки на интернет-страниците на институциите</p>	<p>Значително:</p> <p>Во јуни 2018 година, Бирото за јавни набавки (БЈН) го надгради Електронскиот систем за јавни набавки (ЕСЈН) за да овозможи автоматско објавување на огласите за склучени договори за јавни набавки на интернет-страниците на јавните институции.²⁰ Ова им овозможува на институциите автоматски да вклучуваат информации од ЕСЈН за нивните повици за јавни набавки и за нивните извештаи за договори за јавни набавки склучени на нивните интернет-страници на автоматски начин и нивно секојдневно ажурирање.²¹ Дополнително, законот за јавни набавки кој стапи на сила од 01.04.2019 година, во член 41 пропишува повиците за јавни набавки преку одредена вредност, во согласност со член 40 од истиот закон, да се објават на ЕСЈН. Меѓутоа, владиниот извештај за самооценување не дава информации за тоа колку институции сега ја користат оваа опција за ажурирање на податоците за јавните набавки на нивните интернет-страници.</p> <p>Со цел да ги спроведе одредбите во законот за јавни набавки,²² БЈН го надгради системот за да овозможи автоматско објавување на плановите за</p>

	<p>јавни набавки, нивните измени и автоматско објавување на извештаите за реализирани договори за јавни набавки.²³ Според извештајот за самооценување, БЈН испратило циркуларно писмо до институциите со информации во врска со овие надградби и детали за тоа како да ги вклучат надградбите на нивните интернет-страници.²⁴ Сепак, извештајот не споменува колку институции ги вклучиле надградбите. Според извештајот во сенка објавен во декември 2020 година од Центарот за граѓански комуникации, постојат проблеми со транспарентноста на јавните набавки и јавните институции објавуваат само околу 50 проценти од информациите што треба да ги направат јавно достапни.²⁵</p> <p>Новиот закон за јавни набавки вклучи одредби за зголемување на транспарентноста и отчетноста, но овие промени не беа имплементирани како што е предвидено, што ја доведува во прашање нивната вистинска улога во обезбедувањето ефективни и ефикасни јавни набавки.²⁶ Според истиот извештај, иако критериумите за доделување на јавни набавки се променија со воведувањето на новиот закон, во пракса 97 проценти од јавните набавки се доделуваат врз основа само на еден критериум - најниска цена, што беше главен критериум за доделување на јавни набавки според стариот закон.²⁷</p>
<p>3.3 Транспарентност во здравствените програми</p>	<p>Значително:</p> <p>Министерството за здравство на својата интернет-страница ги објави наративно-финансиските извештаи за исполнувањето на здравствените програми за годините 2018, 2019 и 2020. Меѓутоа, од 24 извештаи објавени во 2020 година, на пет не може да се пристапи бидејќи веб-линковите недостасуваат.²⁸ Сите извештаи за 2019 година се достапни, но еден извештај за 2018 година не е достапен.²⁹</p> <p>Министерството, во соработка со Здружението за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ), припреми обуки за влијанието на буџетските трошоци врз крајните корисници за претставници на Институтот за јавно здравје (одговорни за спроведување на Програмата за заштита на населението од ХИВ).³⁰</p> <p>Сепак, и покрај утврдените датуми за обуки, овие активности беа одложени поради КОВИД-19 и ЕСЕ има за цел да ги пренесе на следниот акциски план.³¹</p>
<p>3.4 Транспарентност во програмите за вработување</p>	<p>Ограничено:</p> <p>ЕСЕ поднесе препораки за подобрување на годишните извештаи за работата на Агенцијата за вработување на Република Северна Македонија (АЕРНМ). АЕРНМ ги прифати само препораките поврзани со подобрувањето на буџетската транспарентност, но не и другите препораки на ЕСЕ.³² Методологијата за мерење на влијанието на трошоците врз крајните корисници и извештајот со препораки не беа подготвени. ЕСЕ и АЕРНМ имаат за цел да ги пренесат овие активности во следниот акциски план.³³</p>
<p>4.1 Каталогизација на податоци во институциите</p>	<p>Значително:</p> <p>Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА) објави 28 каталози со податоци на порталот data.gov.mk. На крајот од периодот на акцискиот план, овие каталози вклучија 251 сета на податоци од 55 организации што го користат порталот.³⁴ МИОА разви предлог за стандардизирање на структурата на објавување за идентични групи на податоци и објави шест групи на податоци користејќи ја оваа структура.³⁵ Во соработка со Фондацијата Метаморфозис, МИОА организираше три работилници за отворени податоци на кои присуствуваа 63 учесници од 28 државни институции.³⁶ Сепак, планираниот хакатон беше одложен поради КОВИД-19.³⁷ Затоа, ИРМ смета дека оваа заложба е значително спроведена,</p>

	иако Владата ја смета за целосно завршена во својот извештај за самооценување.
4.2 Регионални иницијативи за соработка на полето на отворени податоци	Ограничено: МИОА одржа првични разговори со Советот за регионална соработка за формирање работна група за креирање регионални стандарди за мета-податоци за шест земји од Западен Балкан. ³⁸ Според владината самооценка, МИОА сега планира да формира работна група во 2021 година во соработка со Регионалната школа за јавна администрација и ОВП. ³⁹ Останатите активности според оваа заложба не беа започнати бидејќи зависеа од формирањето на работната група. ⁴⁰
5.1 Воспоставување на нови алатки за подобрување на финансиската транспарентност и отчетност на ЕЛС	Значително: Информативни табли кои содржат квартални и годишни финансиски извештаи се поставени на интернет-страниците на шесте општини (Чаир, Велес, Охрид, Струмица, Свети Николе и Валандово), кои исто така се достапни на интернет-страницата indikatori.opstinskisoveti.mk . Дваесет и четири општини (гореспоменатите шест и дополнителни 18) беа поканети да ги објават своите финансиски извештаи на оваа платформа за да соберат систематски финансиски податоци за сите општини на едно место. ⁴¹ Сепак, не сите општини редовно ги ажурираат своите интернет-страници. На пример, последниот квартален извештај објавен за Општина Могила е за периодот од јануари до септември 2020 година. ⁴² Имплементирани се дополнителни иновативни алатки во 24 општини. Општите беа во можност да изберат која алатка сакаат да ја спроведат, вклучително и алатки како состаноци на советот за пренос во живо, технички и специјални подобрувања за да се создадат услови за учество на граѓаните и партиципативно буџетирање. ⁴³ Дваесет и четирите општини воведоа електронски табели на кои што поставуваат финансиски информации. ⁴⁴ Шесте општини организираа форуми со граѓани, ГО, бизнис секторот, образовни институции и претставници од полето на социјална заштита за да се изберат конкретни проекти со цел да се спроведат од секоја општина. Седниците на шесте општински совети се јавно достапни за општините преку соодветните веб -страници и YouTube. Учесниците на секоја сесија заеднички избраа по еден проект кои се спроведува од соодветната општина. Секоја општина доби 50.000 швајцарски франци од Швајцарската агенција за развој и соработка за спроведување на избрани проекти (како реконструкција на покривот или подобрување на опремата на градинките). Од 24 проекти, 20 се завршени, а останатите четири се очекува да бидат завршени до јуни 2021 година (поради КОВИД-19 беа одложени некои активности). ⁴⁵ По завршување на проектот, нормално се одржува уште една, дополнителна форумска партиципативна сесија, но некои од овие сесии беа одложени поради пандемијата. Форумските сесии им овозможува на граѓаните да им дадат приоритет на проектите што ги сметаат за важни. Пред воведувањето на вакви форуми, општините сами ги избраа кои проекти ќе ги имплементираат и често избраните проекти беа поврзани со подобрување на инфраструктурата, додека по воведувањето на форумите, проектите главно се фокусираа на подобрување на објектите што редовно ги користат граѓаните. ⁴⁶ Граѓанското здружение Инклузива подготви и објави упатства за адаптирање на интернет-страници за користење од страна на лица со попреченост. ^{47 48} Општините во источниот плански регион ги прилагодија своите интернет-страници за лица со оштетен вид ⁴⁹ за да ја олеснат навигацијата и пребарувањето на страниците. ⁵⁰ Инклузива, исто така обезбеди шест обуки за

	107 државни службеници во врска со пристап до информации за лицата со попреченост, тркалезна маса со 35 учесници и јавна дебата со 32 учесници. ⁵¹
5.2 Институционална соработка на ЕЛС со ГО	Завршено: Министерството за финансии ⁵² обезбеди за пет општини (Куманово, Струмица, Гостивар, Кавадарци и Ресен) методологии за транспарентна и отчетна распределба на средствата за ГО од општинските буџети. ⁵³ Во соработка со овие општини, Министерството организираше пет обуки за запознавање на вработените со методологиите. Тие, исто така, организираа пет обуки (по една во секоја општина) во 2018 година и пет во 2019 година за ГО со цел подобрување на знаењето и вештините за подготовка на предлог-проекти и аплицирање за проекти во рамките на Регионалната програма за локална демократија на Западен Балкан. ⁵⁴ Општините објавива јавни повици за граѓански организации за проекти од областа на социјалните услуги и избраа 22 предлози, кои беа завршени. Неколку проекти се фокусираа на поддршка на граѓаните за време на КОВИД-19. ⁵⁵
5.3 Инклузивен начин на донесување на одлуки за поттикнување на локалниот и регионалниот развој	Завршено: Осумте центри за развој на планските региони (ЦРГПР) обезбедија обуки и организираа четири форуми за планирање на проекти во сите осум плански региони во земјата. Форумите одобрија еден инвестициски проект и еден проект за иновации во секој од осумте плански региони, како што се инклузивни училиници за деца со аутизам, реновирање училишта, реконструкција на ски-лифтови и реновирање на центар за постари лица, ⁵⁶ кои беа имплементирани во 2019 година. ⁵⁷ Врз основа на искуството од првичните форумски сесии, Министерството за локална самоуправа го вгради овој модел во законот за рамномерен регионален развој од 27 јануари 2021 година. Сите осум плански региосни сега се законски обврзани да одржуваат консултации преку форумите пред да се договорот кои приоритетни проекти ќе се финансираат. Овој механизам е сличен на оној што општините го усвоија при изборот на проекти за имплементација (според Заложбата 5.1) на регионално ниво. Секој плански регион има совет, кој ги вклучува и градоначалниците на секоја општина од регионот. Пред овие промени, градоначалниците сами одлучуваа кои проекти ќе се финансираат од годишниот буџет во планскиот регион, без да се консултираат ГО или граѓаните. Со оваа заложба, беше воведена законска обврска за вклучување на граѓаните во процесот на одлучување преку регионалните форуми. ⁵⁸
5.4 До отпорно Скопје преку достапност до податоци	Значително: Три сетови на податоци (за карактеристики на идентификувани свлечишта, за поројни жаришта за дожд и регистар на бунари за градот Скопје) беа објавени на националниот портал за отворени податоци www.data.gov.mk . Покрај тоа, интернет-страницата skopje.gov.mk содржи информации за шест области: животна средина, контрола на емисиите од економските субјекти, климатски промени и одржлив развој, заштита на природата, здравје и животна средина и зголемување на јавната свест за еколошките прашања. ⁵⁹ Градот Скопје соработуваше со ГО Скопје Лаб и Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП) за три решенија/услуги: редизајнирање на зелени јавни површини, проект „Градови на иднината во Југоисточна Европа“ и редизајнирање на услугите за собирање на кабаст отпад. ⁶⁰ Врз основа на теренска работа со граѓаните (интервјуа, набудувања и анкети преку интернет), Скопје Лаб разви седум детални концепти за редизајнирање на зелените јавни површини (финансирани од буџетот и приватни донации), кои беа објавени во локалните медиуми за да се овозможи дополнителен придонес на граѓаните

	<p>пред нивното усвојување од градот.⁶¹ Овие концепти сеуште треба да се имплементираат.⁶²</p> <p>Во соработка со УНДП, Скопје Лаб организираше дводневна работилница во ноември 2020 година за проектот „Градови на иднината во Југоисточна Европа“, каде повеќе од 80 претставници од 40 институции разговараа за изнаоѓање решенија за подобрување на загадувањето на воздухот, инфраструктура, јавни услуги, имиграција, и намалена верба во јавните институции.⁶³ Како резултат на работилницата, Град Скопје и Скопје Лаб започнаа да работат на горенаведениот проект, предводен од <i>EIT Climate KIC</i>,⁶⁴ и се обврзаа на следните приоритети: подобрување на квалитетот на воздухот (според стандардите на Светската здравствена организација) до 2023 година; постигнување нула емисии на стакленички гасови до 2030 година; еднаков пристап до пристојно домување, здравство, образование, мобилност, храна, вода, зелени и живописни јавни места, безбедни и продуктивни можности за работа; и намалување на влијанијата од топлината и поплавите.⁶⁵</p> <p>Во врска со редизајнирањето на услугата за собирање на кабаст отпад, Скопје Лаб подготви предлог редизајн на услугата, нацрт ИСО процедура и концепт за справување со мебел, кои треба да се финализираат и имплементираат.⁶⁶ Дополнително, самооценката на Владата наведува дека биле направени планови за организирање на хакатонот до крајот на 2020 година,⁶⁷ но нема информации за тоа дали тој се одржал.</p>
<p>6.1. Унапредување на пристапот до правда</p>	<p>Значително:</p> <p>За детали во врска со имплементацијата и раните резултати од оваа заложба, погледнете го делот 2.3.</p>
<p>6.2 Унапредување на пристапот до правда за маргинализираните групи граѓани</p>	<p>Значително:</p> <p>За детали во врска со имплементацијата и раните резултати од оваа заложба, погледнете го делот 2.3.</p>
<p>7.1 Подобрување на колективното знаење за климатски промени</p>	<p>Значително:</p> <p>Министерството за животна средина и просторно планирање има објавено податоци за националните емисии на стакленички гасови на платформата klimatskipromeni.mk за периодот меѓу 1990-2014 година, а Третиот двогодишен извештај за климатските промени од декември 2020 година содржи информации за 2015 и 2016 година.⁶⁸ Податоците од 1990 година се дадени во извештаи кои беа достапни и пред акцискиот план.⁶⁹ Иако оваа заложба бараше да се обезбедат податоци за 1990-2019 година, податоците за 2017-2019 година сè уште не се достапни.</p> <p>Различни сценарија се разгледуваат во Третиот годишен извештај за ажурирање, вклучително и сценарио со постојните мерки (ако емисиите на стакленички гасови се намалат за 10 проценти во 2040 година во споредба со 2005 година), едно со дополнителни мерки (земајќи го предвид намалувањето на стакленичките гасови за 45 проценти емисии до 2040 година во споредба со 2005 година), и сценарио со проширени мерки за намалување на климатските промени (поамбициозно, вклучително и намалување на емисиите</p>

	на стакленички гасови до 2040 година за 55 проценти во споредба со 2005 година). ⁷⁰
Отворен Парламент	
1.1 Пополнување на испразнети работни места и обука на службениците	<p>Значително:</p> <p>Собранието формираше работна група за подготовка на новите акти за внатрешна организација и класификација на работните места,⁷¹ кои се во процес на донесување во времето на пишување на овој извештај.⁷² Собранието, во соработка со Организацијата за безбедност и соработка во Европа и Фондација за демократија на Вестминстер (ФДВ), подготви и функционална анализа на собраниската служба за да се идентификува подготвеноста на институцијата за воспоставување промени на среден и долг рок.⁷³ Законот за собраниска служба беше изменет за да се постигне административна независност на службата⁷⁴ и стратегијата за управување со ризици на Собранието за 2018-2020 година беше усвоена.</p> <p>Годишниот план за обука е законска обврска и е дел од целокупниот процес за обука на државните службеници на МИОА и Агенцијата за администрација.⁷⁵ Покрај тоа, Парламентарниот институт има конкретен план за обуки за потребите на Собранието. МИОА нема капацитет за спроведување на планираните обуки, но Собранието ги поддржува своите вработени кога истите имаат интерес да присуствуваат на специфични обуки.⁷⁶ Собраниската служба немаше конкретни обуки, но со новата систематизација, планирани се дополнителни вработувања и реструктуриран е одделот што се занимава со човечки ресурси.⁷⁷ Исто така, потребно е да се следи развојот на вработените по посетувањето на обуки и да се обезбедат можности за пристап до обуки за техничкиот персонал (за кој не е потребен пристап до компјутер како дел од спецификацијата за работа), бидејќи за многу од понудените обуки потребно е оние кои ги посетуваат да имаат пристап до компјутерска опрема.⁷⁸</p>
1.2 Зголемување на финансиската транспарентност на Собранието	<p>Значително:</p> <p>Буџетот на Собранието, како и Годишниот план за јавни набавки, Завршната сметката и јавните набавки се достапни на интернет-страницата на Собранието, разделени по временски рамки⁷⁹ што претходно не беше случај.⁸⁰ Објавувањето на измените и дополнувањата на буџетот и месечната реализација на буџетот е подобрување во споредба со статус кво ситуацијата пред акцискиот план. Сепак, тие се објавени во ПДФ формат, што не им овозможува на корисниците лесно истиот да го пребаруваат.⁸¹ Документацијата за претходните години, исто така, е ретроактивно објавена на интернет-страницата на Собранието.</p> <p>Измените на законот за буџетите не се донесени.⁸²</p>
2.1 Подобар пристап до информации	<p>Значително:</p> <p>Иако нема доволно податоци за да се утврди дали активностите на социјалните мрежи на Собранието се зголемени од 30 на 60 проценти (како што е предвидено во оваа заложба), Собранието редовно ги објавува своите активности на своите платформи на социјалните мрежи.⁸³</p> <p>Новата интернет-страница на Собранието беше дел од планот за јавни набавки за 2020 година, но не беше завршена поради недостаток на капацитет, парламентарните избори и КОВИД-19.⁸⁴ Сепак, тековната интернет-страница беше ажурирана со публикации и информации за активностите како на пример со списанија на ЕУ, годишни извештаи, информативни билтени за работата на Собранието, виртуелна тура и можност за поставување прашања до</p>

	Претседателот и пратениците, со цел да се зголеми информираноста за работата на Собранието. ⁸⁵
2.2 Целосно функционален Собраниски ТВ канал	<p>Ограничено:</p> <p>Активностите за опремување на ТВ -студиото на Собранието сè уште се спроведуваа и по завршувањето на периодот на кој се однесува овој акциски план. Собранието подготви техничка спецификација и обезбеди донација за активностите преку Програмата за парламентарна поддршка и планираше постапка за јавна набавка за 2021 година.⁸⁶</p> <p>Квалитетот на програмската шема на ТВ каналите на Собранието сè уште има потреба од подобрување и покрај напорите за продукција на нови материјали. Каналот се емитува од Македонската радио телевизија, но содржината е застарена и потребно е да се даде дополнителен акцент на едукативни и дебатни емисии.</p>
3.1 Учество на граѓаните во законодавниот и надзорниот процес на Собранието	<p>Ограничено:</p> <p>Актот за регулирање на надзорните дебати и планот за надзорни дебати не беа усвоени.⁸⁷ Во извештајот за самооценување е наведено дека е објавен јавен повик за анжирање на двајца технички експерти за постојана поддршка на Комисијата за надзор над спроведувањето на мерките за следење на комуникациите.⁸⁸ Сепак, не е наведено дали овие експерти биле ангажирани. Исто така, нема достапни докази за да се утврди дали процентот на работни тела кои вклучуваат експерти во нивната работа се зголемил на 30 проценти, како што е планирано во заложбата. Покрај тоа, нема докази дека учеството на граѓаните и граѓанските организации во работните тела е зголемено на 70 проценти, како што беше планирано.</p> <p>Според претставник на ФДВ, потребни се повеќе напори за вклучување на експерти во работните тела на Собранието.⁸⁹ Направени се подобрувања во однос на отвореноста и учеството на граѓаните, при што Собранието организираше неколку јавни дебати помеѓу 2018 и 2020 година, а следниот чекор и можел да вклучува формализирање на овие механизми за консултирање граѓани.</p>

¹ Центарот за граѓански комуникации го објавува Индексот за активна транспарентност на нивната веб -страница од 2016 година со листа на индекси на македонски јазик,

https://www.ccc.org.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=392%3A2020-03-11-15-33-22&catid=17%3A2012-02-23-22-02-23&Itemid=93&lang=mk

² Центар за граѓански комуникации, Индекс за активна транспарентност <https://www.ccc.org.mk/images/stories/ia2020m.pdf>

³ Агенција за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер, Листа на иматели на информации од јавен карактер, <http://komspi.mk/%d0%bb%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d0%b8%d0%bc%d0%b0%d1%82%d0%b5%d0%bb%d0%b8-%d0%bd%d0%b0-%d0%b8%d0%bd%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0%d1%86%d0%b8%d0%b8/>

⁴ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, проактивно објавување, промоција на електронски пристап и зголемена свест на граѓаните за нивните права на слободен пристап до информации од јавен карактер, 3 декември,

https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%bd%d0%be-%d0%be%d0%b1%d1%98%d0%b0%d0%b2%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5/

⁵ Исто.

⁶ Централен регистар на Република Северна Македонија, Основен профил на регистрирано правно лице, <https://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/osnoven-profil-na-registriran-subjekt>.

⁷ Комуникација преку е -пошта со Владимир Наумовски, Централен регистар на Република Северна Македонија, 7 мај 2021 година.

⁸ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/

⁹ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/ р. 18.

¹⁰ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/.

¹¹ Исто.

¹² Закон за спречување корупција и судир на интереси, Службен весник бр.12/2019

¹³ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Напреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните функционери, 7 декември, https://ovp.gov.mk/en/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d0%bd-%d0%bc%d0%b5%d1%85%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b7%d0%b0%d0%bc-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%bb%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%b8%d0%bc%d0%be/

¹⁴ Интервју со Адем Чучуљ, ДКСК, 20 јануари 2021 година.

¹⁵ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Напреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните функционери, 7 декември, https://ovp.gov.mk/en/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d0%bd-%d0%bc%d0%b5%d1%85%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d0%b7%d0%b0%d0%bc-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%bb%d0%b5%d0%b4%d0%b5%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%b8%d0%bc%d0%be/..

¹⁶ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/

¹⁷ Писмен коментар од Гордана Димитровска, МИОА, 30 јули 2021 година.

¹⁸ Интервју со Адем Чучуљ, ДКСК, 20 јануари 2021 година; Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/.

¹⁹ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Соработка со граѓанскиот сектор за антикорупциска проценка на законодавството, 3 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%81%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%ba%d0%b0-%d1%81%d0%be-%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%93%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%ba%d0%b8%d0%be%d1%82-%d1%81%d0%b5%d0%ba%d1%82%d0%be%d1%80-%d0%b7%d0%b0-%d0%b0%d0%bd/

²⁰ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Можност за објавување основни информации за јавни набавки на веб-страниците на институциите (договорни органи во јавните набавки), 7 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%bc%d0%be%d0%b6%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b1%d1%98%d0%b0%d0%b2%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%be%d1%81%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d0%b8%d0%bd/

²¹ Исто.

²² Закон за јавни набавки, Службен весник бр. 24/2019.

²³ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р. 26.

²⁴ Исто, страна 26.

²⁵ Центар за граѓански комуникации, Извештај во сенка за јавни набавки во Северна Македонија 2020 година, <https://www.ccc.org.mk/images/stories/senkamk2020.pdf>

²⁶ Исто.

²⁷ Исто, страна 3.

²⁸ Министерство за здравство, Извештаи, <http://zdravstvo.gov.mk/izveshtai/>

²⁹ Исто.

³⁰ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Промовирање транспарентност во спроведувањето на здравствените програми и воспоставување механизам за проценка на влијанието на трошоците од овие програми врз крајните корисници преку вклучување на граѓаните, 3 декември 2020 година, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%83%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d1%82%d1%80%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%bf%d0%b0%d1%80%d0%b5%d0%bd%d1%82%d0%bd%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b0-%d0%b2%d0%be/

³¹ Кореспонденција преку е-пошта со Дарко Антиќ, ЕСЕ, 17 мај 2021 година.

³² Кореспонденција преку е-пошта со Дарко Антиќ, ЕСЕ, 17 мај 2021 година.

33 Исто

34 Погледнете на DataGovMk, Отворен портал за податоци на Владата на Република Северна Македонија, [Онлајн]. Достапно преку: <http://data.gov.mk/mk/>. Од 26 август 2021 година, на порталот се достапни 281 сета на податоци.

35 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Каталогизирање на бази на податоци во државните институции, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%b7%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0-%d0%b8-%d0%be%d1%82%d0%b2%d0%b0%d1%80%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%be%d1%87/

36 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворени онлајн обуки за отворени податоци, 11 септември, <https://mioa.gov.mk/?q=mk/node/3049>

37 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Каталогизирање на бази на податоци во државните институции, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%be%d0%b3%d0%b8%d0%b7%d0%b0%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0-%d0%b8-%d0%be%d1%82%d0%b2%d0%b0%d1%80%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d0%be%d0%b4%d0%b0%d1%82%d0%be%d1%87/.

38 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Регионални иницијативи за соработка во областа на отворените податоци, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%80%d0%b5%d0%b3%d0%b8%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8-%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%b8-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%ba%d0%b0/

39 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, страна 32.

40 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Регионални иницијативи за соработка во областа на отворените податоци, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d1%80%d0%b5%d0%b3%d0%b8%d0%be%d0%bd%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8-%d0%b8%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0%d1%82%d0%b8%d0%b2%d0%b8-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%be%d1%80%d0%b0%d0%b1%d0%be%d1%82%d0%ba%d0%b0/

41 Кореспонденција преку е -пошта со Ели Чакар, Министерство за финансии, 6 мај 2021 година.

42 Погледнете: Општина Могила, Квартален извештај на Општина Могила за 01.01.2020-30.09.2020 година Картал, 20 јануари, <https://mogila.gov.mk/category/%d0%ba%d0%b2%d0%b0%d1%80%d1%82%d0%b0%d0%bb%d0%b5%d0%bd-%d0%b8%d0%b7%d0%b2%d0%b5%d1%88%d1%82%d0%b0%d1%98/>

43 Интервју со Ели Чакар, Министерство за финансии, 5 мај 2021 година; Интервју со Мартин Николиќ и Илмиасан Даути, УНДП, 5 мај 2021 година.

44 Интервју со Ели Чакар, Министерство за финансии, 5 мај 2021 година.

45 Исто.

46 Исто.

47 Инклузива, Водич за адаптација на веб-страни, <http://inkluziva.mk/wp-content/uploads/2019/02/Vodic-za-adaptacija-na-web-strani.pdf>

48 Инклузива, Извештај за пристапност на лицата со попреченост на веб-страниците на општините од Источниот регион на Македонија, 21 септември, <http://inkluziva.mk/wp-content/uploads/2018/12/lzvestaj-za-pristapnost-na-web-strani-final.pdf>

48 Инклузива, објавени инфографици од проектот Пристапни и достапни- Јавни информации и услуги, 1 март, <http://inkluziva.mk/2019/03/01/%D0%BE%D0%B1%D1%98%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%B8%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8-%D0%BE%D0%B4-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B8/>

49 Интервју со Ели Чакар, Министерство за финансии, 5 мај 2021 година.

50 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р. 34.

51 Исто.

52 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Подобрување на јавните услуги преку институционална соработка помеѓу ЕЛС и ГО, 7 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%bf%d0%be%d0%b4%d0%be%d0%b1%d1%80%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b8%d1%82%d0%b5-%d1%83%d1%81%d0%bb%d1%83%d0%b3%d0%b8-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%ba%d1%83-%d0%b8/.

53 Погледнете ја методологијата овде: http://gostivari.gov.mk/wp-content/uploads/2020/05/LOD-Metodology_MK_final.pdf

54 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р. 35.

55 Интервју со Ели Чакар, Министерство за финансии, 5 мај 2021 година.

56 Исто.

- 57 Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Инклузивен начин на донесување одлуки за поттикнување на локалниот и регионалниот развој, 7 декември, https://ovp.gov.mk/nap_proposals/%d0%b8%d0%bd%d0%ba%d0%bb%d1%83%d0%b7%d0%b8%d0%b2%d0%b5%d0%bd-%d0%bd%d0%b0%d1%87%d0%b8%d0%bd-%d0%bd%d0%b0-%d0%b4%d0%be%d0%bd%d0%b5%d1%81%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bd%d0%b0-%d0%be%d0%b4%d0%bb/
- 58 Интервју со Ели Чакар, Министерство за финансии, 5 мај 2021 година.
- 59 Погледнете: www.skopje.gov.mk
- 60 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, страни 38-40.
- 61 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, страна 39.
- 62 Погледнете: <https://skopjelaab.mk/>
- 63 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, страна 39; Дополнително погледнете: <https://www.innovationlab.mk/work/future-cities-of-south-east-europe/>
- 64 Погледнете: www.climate-kic.org
- 65 Погледнете: <https://skopjelaab.mk/proekti/gradovi-na-idninata-vo-jugoistocna-evropa/>
- 66 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р.40.
- 67 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/
- 68 Република Северна Македонија, Трет двогодишен извештај за ажурирање на климатските промени, Извештај за националниот инвентар на стакленички гасови, декември, <https://klimatskipromeni.mk/data/rest/file/download/4ac8bf221efbbd35f29503df33c5d9071c047e98ebc446dcd4761d801ee518da.pdf>
- 69 Погледнете: Министерство за животна средина и просторно планирање, Национален инвентар за стакленички гасови, резиме, http://www.unfccc.org.mk/content/Nacionalni%20izvestai/Brosura%20TNC_MK.pdf; Министерство за животна средина и просторно планирање, Втор годишен извештај за климатските промени, Национален извештај за инвентар на стакленички гасови, <http://unfccc.org.mk/content/Documents/SBUR/3%20%D0%92%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D0%91%D0%A3%D0%A0%20%D0%9D%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%20%D0%B8%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80%20%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8%20%D0%B3%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8.pdf>
- 70 Министерство за животна средина и просторно планирање, Трет годишен извештај за ажурирање на климатските промени, август <https://klimatskipromeni.mk/data/rest/file/download/2a5f8ca32f7b42d64a5e739de2366713e12272be8e51fb5a30a9ce58e47b4a43.pdf>
- 71 Одлука бр 02-2510/1, 2018 година.
- 72 Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020; Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020; Интервју со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 29 декември 2020 година.
- 73 Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р. 49.
- 74 Закон за изменување и дополнување на Законот за Собрание 2019 година.
- 75 2020 Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020.
- 76 Исто.
- 77 Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020.
- 78 Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020; Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер, 10 декември 2020..
- 79 Погледнете: <https://www.sobranie.mk/finansiska-transparentnost.nspk>

-
- ⁸⁰ Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер , 10 декември 2020.
- ⁸¹ Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер , 10 декември 2020; Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер , 10 декември 2020..
- ⁸² Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/
- ⁸³ Погледнете: <https://www.facebook.com/SobranieRSM>; <https://twitter.com/sobraniersm?lang=en>; <https://www.youtube.com/channel/UCD5qpVe9-yNv4Xu4b3EuKFw>
- ⁸⁴ Интервју со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 29 декември 2020 година.
- ⁸⁵ See <https://www.sobranie.mk/mojot-pratenik.nspx>; <https://www.sobranie.mk/dneven-informator.nspx>; <https://www.sobranie.mk/dneven-informator.nspx>
- ⁸⁶ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/; Интервју со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 29 декември 2020 година.
- ⁸⁷ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/.
- ⁸⁸ Погледнете: <https://www.sobranie.mk/javen-povik-za-angaziranje-na-eden-tehnicki-ekspert-za-postojana-poddrshka-vo-komisijata-za-nadzor-nad-sproveduvanje-na-merkite-za-sledenje-na-komunikaciite.nspx>
- ⁸⁹ Интервју со Дамир Назири, Фондација за демократија на Вестминстер , 10 декември 2020; Интервју со Петар Трајков, Фондација за демократија на Вестминстер , 10 декември 2020.

III. Мултичинителски процес

3.1 Мултичинителски процес за време на имплементацијата на акцискиот план

Во 2017 година, ОВП ги усвои стандардите за учество и ко-креација на ОВП, наменети за поддршка на учеството и ко-креацијата на граѓанското општество во сите фази на циклусот ОВП. Се очекува сите земји-учеснички во ОВП да ги исполнат овие стандарди. Стандардите имаат за цел да ја зголемат амбицијата и квалитетот на учеството за време на планирањето, имплементацијата и ревизијата на акциските планови за ОВП.

Статутите за управување на ОВП, исто така, воспоставуваат барања за учество и ко-креирање што земјата или ентитетот мора да ги исполни при планирањето и имплементацијата на нивниот акциски план за да дејствуваат според процесот на ОВП. Северна Македонија **не постапи спротивно** на процесот на ОВП.¹

Ве молиме погледнете го Дел 3.2 за тоа како Северна Македонија ги спровела стандардите за ко-креација и учеството во текот на имплементацијата на акцискиот план.

Табела [3.2]: Ниво на влијание на јавноста

ИРМ го адаптираше и примени „Спектарот на учество“ на Меѓународната асоцијација за јавно учество (ИАП2) во процесот на ОВП.² Во духот на ОВП, повеќето земји треба да се стремат да „соработуваат“.

Ниво на јавно влијание		За време на разработката на акцискиот план	За време на имплементацијата на акцискиот план
Омоќување	Владата пренесе овластување за донесување одлуки на припадници на јавноста.		
Колаборација	Постоеше итеративен дијалог и јавноста помогна да се постави агендата		
Инволвирање	Владата даде повратни информации за тоа како се разгледуваат јавните придонеси.	✓	✓
Консултирање	Јавноста може да даде придонеси (инпути).		
Информирање	Владата и обезбеди на јавноста информации за акцискиот план.		
Без консултации	Без консултации		

Имплементацијата на акцискиот план беше поддржана од релевантни граѓански организации, кои беа одговорни за неколку меѓници, кои обезбедија поддршка преку обуки, споделување знаења и пристап до информации. На пример, интернет-страниците за пристап до правда и правна помош (Заложби 6.1 и 6.2) и отворена каса (Заложба 3.1) беа подготвени со активно вклучување на ГО кои работат на овие прашања. Нивото на ангажираност кое постоеше помеѓу ГО и јавните институции за време на процесот на ко-креирање продолжи.

Значаен чекор беше создавањето на Советот за ОВП во мај 2020 година, како прв посветен форум на повеќе засегнати страни во Северна Македонија. Советот за ОВП ја надгледуваше втората година од спроведувањето на четвртиот акциски план и ќе го надгледува ко-креирањето на идните акциски планови.³ Има еднаков број членови од ГО (кои работат на прашања за корупција и транспарентност, подобрување на демократијата, родова еднаквост, инклузивност и вклучување на граѓаните итн.) и од јавните институции (вкупно 14 членови). Исто така, има двајца ко-претседатели, по еден од секоја група на засегнатите страни. Постојаните членови на работната група за ОВП, во рамките на нивните подгрупи, гласаат за избор на двајца претставници (еден претставник од ГО и еден од јавна институција) во Советот.⁴ Мрежата на граѓански организации на ОВП ќе избере својот претставник во Советот откако ќе се усвои следниот акциски план, бидејќи со тоа престанува мандатот на тековниот форум. Советот за ОВП одржа седум состаноци помеѓу 6 мај и 28 декември 2020 година. За поддршка на имплементацијата на четвртиот акциски план, беа формирани работни групи за секоја приоритетна област кога се формираше Советот за ОВП. Функционирањето на работните групи е регулирано со Деловникот за работа на Советот за ОВП. Секоја група во својот состав има координатор, заменик -координатор и членови, кои беа претставници од граѓанското општество и релевантните институции кои придонесоа за спроведување на заложбите.⁵ Работните групи се одговорни за планирање и организирање на своите состаноци, но исто така за одржување на редовни состаноци помеѓу координаторите на работните групи за подпка на двогодишните извештаи.⁶ Овие активности обезбедија поформална структура за вклучување на засегнатите страни во споредба со процесот на ко-креирање.

Владата изготви три извештаи за имплементација на четвртиот акциски план, кои се достапни на интернет-страницата на ОВП, а Советот за ОВП го усвои двогодишниот извештај за имплементација на акцискиот план за периодот септември 2019-март 2020 година, за време на втората сесија на 11 јуни 2020 година.⁷ Советот за ОВП, исто така, го усвои владиниот извештај за самооценување на 28 декември 2020 година.⁸ Јавноста може да придонесе за дискусијата преку интернет-страницата на ОВП и записникот од состаноците и релевантните документи се достапни на истата. Генерално, основањето на Советот за ОВП и неговите тековни активности обезбедија простор за тековна соработка на засегнатите страни вклучени во процесот на ОВП.

Заложбите за отворен парламент на Собранието на Република Северна Македонија беа вклучени во владиниот извештај за самооценување од 28 декември 2020 година.⁹ Собранието формираше три одделни подгрупи за спроведување на овие заложби.¹⁰ Првата подгрупа беше одговорна за спроведување на заложбите поврзани со отчетноста на Собранието и имаше 11 членови.¹¹ Втората подгрупа беше одговорна за заложбите за подобрување на ИКТ инфраструктурата на Собранието и имаше 10 члена. Третата подгрупа имаше 15 членови и беше одговорна за заложбата за „учество на граѓаните“. Додека претставници од Фондацијата за демократија на Вестминстер споменаа дека присуствувале на состаноци за да разговараат за заложбите од делот за отворен парламент,¹² спроведувањето на активностите и напорите се одвиваше преку формалната структура на парламентарната служба, генералниот секретар и раководителот на Парламентарниот институт, заедно со раководителите на секторите на собраниската служба.¹³

¹ Делување спротивно на процесот – Земјата не го исполни (1) „инволвира“ во тек на разработката или „информира“ во тек на имплементацијата на акциски план, или (2) владата не успеа да собере, објави и документира репозиториум на националниот вебсајт/ веб-страница за ОВП во согласност со насоките на ИРМ.

² Спектарот на учество“ на Меѓународната асоцијација за јавно учество (ИАП2) 2014, https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/Spectrum_8.5x11_Print.pdf

³ Совет со нов мандат е планиран за Акцискиот план 2021-2023 година.

⁴ Министерство за информатичко општество и администрација, Одлука за формирање на Совет за соработка и следење на Процесот на партнерство за отворена влада и Националниот акционен план за отворено владино партнерство 2018-2020 година. Бр.03-1550/1, 14 април.

⁵ Министерство за информатичко општество и администрација, Информации за резултатите од Работната група за имплементација на Акцискиот план за ОВП 2018-2020 година, вклучително и конечен извештај за самооценување (нацрт-верзија), декември, https://ovp.gov.mk/en/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf.

⁶ Исто.

⁷ Погледнете: https://ovp.gov.mk/council_news/%d0%be%d0%b4%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%bd%d0%b0-%d0%b2%d1%82%d0%be%d1%80%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%ba%d0%be-2/

⁸ Погледнете: https://ovp.gov.mk/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/

⁹ Погледнете: https://ovp.gov.mk/council_sessions/7-%d0%bc%d0%b0-%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b0-%d0%bd%d0%b0-%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82%d0%be%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/, р. 48-58.

¹⁰ Одлука за формирање подгрупи за имплементација на Акцискиот план за отворен парламент на Собранието на партнерство за отворена влада, бр. 02-151811 од 01 март 2019 година, <https://ovp.gov.mk/wp-content/uploads/2020/09/odluka-ogp-podgrupi.pdf>

¹¹ Конкретно: претставници на ГО, координатор на Парламентарниот институт и претставници на Собранието од кабинетот на генералниот секретар на Собранието, претседателот на Собранието, човечки ресурси и координатори од два сектори на Собранието.

¹² Кореспонденција преку е-пошта со Дамир Незири, ФДВ, 26 мај 2021 година.

¹³ Кореспонденција преку е-пошта со Златко Атанасов, Парламентарен институт, 3 јуни 2021 година.

3.2 Преглед на остварувањата на Република Северна Македонија во текот на имплементацијата на акцискиот план

Клуч:

Зелено = ги исполнува стандардите

Жолто = во тек (превземени се чекори за да се исполни стандардот, но стандардот не е исполнет)

Црвено = Нема докази за делување

Мултичинителски форум	За време на разработката	За време на имплементацијата
1a. Форум формиран: Советот за ОВП беше формиран во текот на втората година од спроведувањето на акцискиот план на 6 мај 2020 година. ¹	Жолто	Зелено
1b. Редовност: Откако беше воспоставен, Советот за ОВП се состана седум пати за време на спроведувањето на четвртиот акциски план помеѓу 6 мај и 28 декември 2020 година. ²	Жолто	Зелено
1c. Развој на мандат за соработка: Членовите на Советот за ОВП заеднички ги развиваат своите надлежности, членство и структура на управување. Членовите на Советот се избираат од секоја подгрупа и на првата седница на Советот, членовите избираат (преку тајно гласање) двајца копретседатели, еден од членовите што ги претставуваат државните институции и еден од членовите што го претставуваат граѓанското општество. Копретседателите ја поставуваат агендата за состаноците која другите членови можат да ја дополнат. Советот може да расправа доколку се присутни повеќе од половина од неговите членови, а повеќето одлуки се донесуваат со просто мнозинство. ³	Жолто	Зелено
1d. Јавен мандат: Информациите за надлежностите, членството и управувачката структура на Советот за ОВП се достапни на интернет-страницата на Северна Македонија за ОВП. ⁴	Жолто	Зелено
2a. Повеќе засегнати страни: Советот за ОВП вклучува и владини и невладини претставници во пропорционален број. ⁵ Меѓутоа, Советот за ОВП немаше работна група за заложибите на Отворениот парламент и потребни се дополнителни информации за како заинтересираните страни се вклучија во тие заложиби од четвртиот акциски план.	Зелено	Зелено
2b. Паритет: Советот за ОВП вклучува рамномерен број на владини и невладини претставници.	Зелено	Зелено
2c. Транспарентен избор: Невладините членови на Советот за ОВП се избираат преку фер и транспарентен процес од постојаните членови на процесот на работните групи на ОВП. ⁶	Жолто	Зелено
2d. Владина застапеност на високо ниво: Советот за ОВП вклучува неколку државни службеници од високо ниво, како на пример раководител на оддел или советник во министерство.	Жолто	Жолто

3а. Отвореност: Советот за ОВП прифаќа мислења (придонеси/инпути) околу имплементација на акцискиот план од секое граѓанско општество и останати засегнати страни надвор од форумот.	Зелено	Зелено
3б. Учество од далечина: Сите состаноци на Советот за ОВП во текот на втората година од спроведувањето на четвртиот акциски план (во 2020 година) се одржаа од далечина (онлајн) поради КОВИД-19. ⁷	Жолто	Зелено
3с. Записници: МИОА ги објавува записниците од состаноците на Советот за ОВП на интернет-страница на ОВП на Северна Македонија. ⁸	Црвено	Зелено

Клуч:

Зелено = ги исполнува стандардите

Жолто = во тек (преземени се чекори за да се исполни стандардот, но стандардот не е исполнет)

Црвено = Нема докази за делување

Имплементација на Акцискиот план		
4а. Транспарентност на процесот: На националната интернет-страница за ОВП се објавуваа ажурирани податоци за напредокот на некои од заложбите, вклучително и информации за напредокот и она што е постигнато, како и причини кои допринеле до одредени одложувања, и следни чекори. Сепак, не сите заложби се ажурираа редовно и доцнеше објавувањето на извештајот за самооценување на крајот на мандатот (на 28 декември 2020 година). Исто така, нема ажурирања во врска со заложбите за отворен парламент на интернет-страницата на ОВП во времето на пишување на овој извештај.	Жолто	
4б. Канали за комуникација: Интернет-страницата за ОВП дава можност на јавноста, со најавување (преку регистрација) да достави коментари за напредокот на акцискиот план.	Зелено	
4с. Вклучување на граѓанското општество: Подготвен е прашалник за евалуација на имплементацијата на четвртиот акциски план и за потребата од вклучување на ГО во следниот акциски план за работните групи за ОВП. ⁹ Резултатите од евалуацијата не се достапни на интернет-страницата на ОВП. Подготвена е постапката за спроведување на консултации со засегнатите страни. ¹⁰	Зелено	
4д. Соработка со ИРМ: Врската до извештајот на ИРМ е достапна на интернет-страницата на ОВП. Лицето за контакт во МИОА ги споделува нацрт-извештаите на ИРМ со засегнатите страни пред нивното објавување.	Зелено	
4е. Инволвираност на Мултичинителскиот форум: Советот за ОВП ја следеше и дискутираше имплементацијата на акцискиот план почнувајќи од 2020 година, откако истиот беше формиран.	Жолто	
4ф. Инволвираност на Мултичинителскиот форум со извештајот за самооценување: Извештајот за самооценување беше усвоен од Советот на ОВП на 28 декември 2020 година. Записникот од состанокот е јавно достапен преку националната интернет-страница за ОВП.	Зелено	
4г. Репозиториум: Има простор за подобрување на информациите на националната интернет-страница на ОВП во согласност со упатствата на ИРМ преку обезбедување на дополнителни докази за статусот и напредокот на	Жолто	

заложибите, бидејќи во моментов недостасуваат докази за неколку заложби, вклучувајќи ги и сите заложби за Отворен парламент.¹¹

¹ Министерство за информатичко општество и администрација, Зборник на трудови од Уставната седница на Советот за координација и мониторинг на процесот на Партнерство за отворена влада и Национален акциски план за отворено владино партнерство 2018-2020 одржана на 06.05.2020 година, https://ovp.gov.mk/wp-content/uploads/2020/09/zapisnik_od_konstitutivnata_sednica_na_sovetot_za_koordinacija_i_sledenje_na_procesot_na_ovp_8_05.2020.pdf

² Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, сесии, <https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf%d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8%d1%86%d0%b8/>

³ Министерство за информатичко општество и администрација, Деловник за работа на Советот за координација и мониторинг на Партнерството за отворена влада и Акцискиот план на ОВП 2018-2020 година, <https://ovp.gov.mk/wp-content/uploads/2020/09/odluka-ogp-podgrupi.pdf>

⁴ Министерство за информатичко општество и администрација, Отворено владино партнерство Северна Македонија, Форум на ОВП, <https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/>

⁵ Исто.

⁶ Член 5, Одлука за формирање на Форум за координација и мониторинг на ОВП процесот и Национален акциски план за ОВП 2018-2020, бр. 03-1550/1, 14.04.2020 година.

⁷ Интервју со Гордана Димитровска, Министерство за информатичка технологија и администрација, 15 декември 2020 година.

⁸ Документи и вести од сесиите, <https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8/d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8/d1%86%d0%b8/> Записници од сесиите, <https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/d1%81%d0%b5%d0%b4%d0%bd%d0%b8/d1%86%d0%b8/>

⁹ Погледнете: https://ovp.gov.mk/council_documents/%d0%bd%d0%b0%d1%81%d0%be%d0%ba%d0%b8-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%bf/d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%bf/d1%80%d0%b0%d1%88%d0%b0%d0%bb%d0%bd%d0%b8%d0%ba-%d0%b7%d0%b0-%d0%be/

¹⁰ Погледнете: https://ovp.gov.mk/council_documents/%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bf%d0%ba%d0%b0-%d0%b7%d0%b0-%d1%81%d0%bf/d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b2%d0%b0%d1%9a%d0%b5-%d0%ba%d0%be%d0%bd/d1%81%d1%83%d0%bb/d1%82%d0%b0%d1%86%d0%b8/

¹¹ Погледнете: www.ovp.gov.mk

IV. Методологија и извори

Истражувањето за извештаите на ИРМ го вршат национални истражувачи. Сите извештаи на ИРМ се подложени на процес на контрола на квалитетот предводен од персоналот на ИРМ за да се осигура дека се применети највисоките стандарди на истражување и соодветна анализа.

Меѓународниот панел на експерти (ИЕП) на ИРМ ја надгледува контролата и квалитетот на секој извештај. ИЕП е составен од експерти во областа на транспарентност, учество, отчетност и истражувачки методи во општествените науки.

Моменталното членство на Меѓународниот панел на експерти е

- César Cruz-Rubio
- Mary Francoli
- Brendan Halloran
- Jeff Lovitt
- Juanita Olaya

Процесот, како и постапката за вклучување на примените коментари, е подетално прикажан во Дел III од Прирачникот за постапки и во Извештајот за дизајн на ИРМ за Северна Македонија 2018-2020 година.

За ИРМ

Отвореното владино партнерство (ОВП) има за цел да обезбеди конкретни заложби од владите за промовирање транспарентност, зајакнување на граѓаните, борба против корупцијата и искористување на нови технологии за зајакнување на владеењето. Независниот механизам за известување на ОВП (ИРМ) го оценува развојот и имплементацијата на националните акциски планови за поттикнување дијалог меѓу засегнатите страни и подобрување на отчетноста.

Лилјана Цветаноска е предавач по корупција, право и управување на Универзитетот во Сасекс, Велика Британија. Таа е доктор на политички науки стекнат на Универзитетот во Сасекс, за што го испитувала влијанието на Европската унија врз борбата против корупцијата за време на претпристапниот процес. Претходно, Лилјана работела во приватниот и граѓанскиот сектор и како консултант за прашања поврзани со корупција.

Анекс I. ИРМ индикатори

Индикаторите и методот што се користи во истражувањето на ИРМ може да се најде во Прирачникот за процедури за ИРМ.¹ Подолу е резиме на клучните показатели што ги оценува ИРМ:

- **Проверливост:**
 - Не е доволно специфично за да се верификува: Како што се напишани во заложбата, дали на декларираниите цели и предложените активности им недостигаат јасноста и специфичноста за нивното завршување да биде објективно верификувано преку последователен процес на оценка?
 - Доволно специфични за да се верификуваат: Како што се напишани во заложбата, дали на декларираниите цели и предложените активности се доволно јасни и специфични за да овозможат нивното завршување објективно да се верификува преку последователен процес на оценка?
- **Релевантност:** Оваа варијабла ја евалуира релевантноста на заложбата во однос на вредностите на ОВП. Брз основа на внимателно читање на текстот на заложбата како што е наведен во акцискиот план, прашања што насочуваат како да се определи релевантноста се:
 - Пристап до информации: Дали владата ќе обелодени повеќе информации или ќе го подобри квалитетот на информациите обелоденети на јавноста?
 - Граѓанско учество: Дали владата ќе создаде или ќе ги подобри можностите или капацитетите на јавноста да придонесува со информации или да влијае врз одлуките или политиките?
 - Јавна отчетност: Дали владата ќе создаде или подобри можности ориентирани кон јавноста, за да ги држи функционерите отчетни за нивните постапки?
- **Потенцијални ефекти:** Оваа варијабла ги оценува потенцијалните ефекти на заложбата, доколку се заврши како што е напишана. Истражувачот на ИРМ го користи текстот од акцискиот план за да:
 - Го идентификува социјалниот, економскиот, политичкиот или еколошкиот проблем;
 - Да го утврди постојниот статус, на почетокот на акцискиот план; и
 - Да го процени степенот во кој заложбата, доколку се спроведе, би имала влијание врз работењето и остварувањата и би го решила проблемот.
- **Завршување:** Оваа варијабла ја оценува имплементацијата и напредокот на заложбата. Варијаблата се оценува на крајот на циклусот на акцискиот план, во Извештајот за имплементација на ИРМ.
- **Дали ја отвори Владата:** Оваа варијабла прави обиди да отиде подалеку од мерењето на резултатите и испораките со цел да погледне како практиките на владата, во оние области релевантни за вредностите на ОВП, се промениле како резултат на имплементација на заложбата. Варијаблата се оценува на крајот на циклусот на акцискиот план, во Извештајот за имплементација на ИРМ.

Заложби ориентирани кон резултати?

Заложбата потенцијално означена со ѕвездичка има повеќе потенцијал да биде амбициозна и да се спроведе. Добра заложба е онаа која јасно ги опишува:

1. **Проблемот:** Што е економскиот, социјалниот, политичкиот или еколошкиот проблем, наместо да се опишува административно прашање или алатка (на пример, „Погрешна распределба на средствата за социјална заштита“, е покорисно од „нема веб-страница“).
2. **Затекната состојба:** Која е затекнатата состојба за одредено прашање на почетокот на акцискиот план (на пример, „во моментот не се постапува по 26 проценти од поплаките за корупција во судството.“)?
3. **Промена:** Наместо да се наведуваат меѓупродуктите, да се наведе каква промена во однесувањето се очекува како цел како резултат на имплементацијата на заложбата (на пр., „Удвојување на стапката на одговарање на барањата за информации“ е посилен цел од „објавување протокол за одговарање“).

Заложби со ѕвездичка

Една мерка, „заложбата со ѕвездичка“ (★), заслужува дополнително објаснување поради нејзиниот особен интерес за читателите и поради тоа што поттикнува натпревар меѓу земјите / ентитетите што учествуваат во ОВП. Заложбите со ѕвездичка се сметаат за заложби за пример за ОВП. За да добие ѕвездичка, заложбата мора да исполни неколку критериуми:

- Заложбата треба да биде креирана на начин кој ќе овозможи да биде **проверлива, релевантна** за вредностите на ОGP и ќе има потенцијал за **трансформативни** ефекти, онака како што е оценето во дизајн извештајот.
- Имплементацијата на заложбата мора да биде оценета од Извештајот за имплементација на ИРМ или со оценка „значително,“ или „завршено“.

Оваа варијабла се оценува на крајот од циклусот на акциониот план, во Извештајот за имплементација на ИРМ.

¹ „Прирачник за процедури на ИРМ“, ОВП, <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>